

Sameier i norsk skogbruk

med et spesielt blikk på Nordland

Gro Follo

Notat nr 2/11, ISBN 1503-2027

Norsk senter for bygdeforskning
Universitetsenteret Dragvoll
7491 Trondheim

gro.follo@bygdeforskning.no

Forord

Jeg vil med dette takke prosjektet ”Økt verdiskaping i Nordlandsskogbruket” og dets prosjektleder Sonja Klotz både for finansieringen av tall-uttaket fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og for godt samarbeid. Godt samarbeid har jeg også hatt med SSB, og en særlig takk går til Trond Amund Steinset for hans raske svar på mine mange spørsmål om grunnlaget for tallene.

Trondheim, 8. juni 2011

Gro Follo

Innhold

Tabeller.....	4
Figurer	4
Bakgrunn og finansiering	5
Opplysninger om tallmaterialet.....	6
Sameie i Norge generelt	8
Sameie ut fra eierkategori	9
Sameie ut fra størrelseskategori	9
Sameie ut fra antall eiere	11
Sameie og fylkene	12
Et spesielt blikk på Nordland	16
Nordland — en utfordrende eiendoms- og eiersituasjon	18
Referanser.....	20

Tabeller

Tabell 1: Skogeiendommer og -sameier (upersonlig og personlig eie), etter størrelseskategori, 2009	10
Tabell 2: Skogsameier (upersonlig og personlig eie), etter antall eiere, 2009	11
Tabell 3: Skogsameier i personlig eie, antall eiere og gjennomsnittlig antall eiere pr. sameie, etter størrelseskategori, 2009	12
Tabell 4: Skogeiendommer og -sameier (upersonlig og personlig eie), etter fylke, 2009 ..	13
Tabell 5: Skogsameier i personlig eie, antall eiere, andel eiere av landets eiere, og gjennomsnittlig antall eiere pr. sameie, etter fylke, 2009.....	16
Tabell 6: Skogsameier i personlig eie, antall sameier i Nordland, andel sameier av totalen for Nordland og Norge, etter størrelseskategori, 2009	18

Figurer

Figur 1: Skogeiendommer og -sameier av landets totale, etter størrelseskategori, 2009....	11
Figur 2: Differanse mellom andel skogsameier og andel skogeiendommer av landets totale, etter fylke, 2009. Prosentpoeng.....	14
Figur 3: Skogsameier av skogeiendommer i alt, etter fylke, 2009. Prosent.....	15
Figur 4: Skogeiendommer etter fylke og type eier, 2008.....	19

Bakgrunn og finansiering

Sameie av skogeiendommer i Norge er et lite påaktet fenomen. Det være seg både i offentlig statistikk, i forskningen og trolig også i skogbruksaktørers praktisk levde arbeidsliv. For statistikkens del ”skjules” sameiene og de sameiende skogeierne ved at det, løselig sagt, settes en eier pr. eiendom. I forbindelse med en relativt nylig publisert strukturstatistikk for skogbruk (SSB 2010a), kan en i ”Om statistikken” således lese følgende under definisjonen av ”personlig skogeier”:

Skogeier som eier skog i egenskap av enkeltperson. Sameier blir eid av flere personlige skogeiere. I denne statistikken er det for sameier plukket ut en referanseperson. (SSB 2010b s. 3 av 4)

Og under overskriften ”Frafallsfeil” opplyses det:

For personer som eier skog sammen i sameie, bygger personopplysninger i statistikken bare på opplysninger om oppgitt referanseperson. (SSB 2010b s. 3 av 4)

Når det gjelder forskning på skogsameier og sameiende skogeiere i Norge, har ikke dette vært noe fokusert tema. Personlig kjenner jeg ikke til en eneste studie. Og i skogbruksaktørers arbeid — vel — ut fra mitt kjennskap til deres hverdagsvirke antar jeg de i stor grad forholder seg til en særskilt skogeier selv om det eventuelt er flere formelle eiere til skogeiendommen.

Å vie fokus til sameier, og da særskilt de som eies av personlige skogeiere, aktualiseres med bakgrunn i tre forhold. For det første ut fra den nasjonale skogpolitikken ambisjoner om økte bidrag fra skogen når det gjelder løsning av klimaproblematikken, bevaring av biologisk mangfold og verdiskaping (se eksempelvis Landbruks- og matdepartementet 2007 og 2010, Stortingsmelding nr. 39 2008-09). For det andre ut fra regionalt definerte ambisjoner for skogen. Kystskogbrukets overordnede mål er at verdiskapingen i skognæringen i kystfylkene skal fordobles innen 2020 (Prosjekt Kystskogbruket 2008, <http://www.kystskogbruket.no> 2011). Innlands-satsingen på sin side har som mål blant annet at skogen og de skogbaserte næringene skal gi økt verdiskaping i innlandet (Hedmark og Oppland), og en skal blant annet arbeide for å øke årlig råstoffleveranse med en million m³ tømmer (Fylkesmannen i Hedmark m.fl. 2008, <http://www.oppland.no/skogogtrestrestrategi> 2011). For det tredje aktualiseres fokuset på sameier fordi sameierskap inngår i strukturelle forhold en, etter min vurdering (se eksempelvis Follo 2011), må se på skal de nasjonale og regionale ambisjoner kunne virkeliggjøres. Det er nemlig mulig å tenke seg at sameierskap mellom personlige skogeiere gir forvaltningsmessige utfordringer som ene-eierskap ikke har: Jo flere eiere som må involveres i beslutning om skogaktivitet, jo mer omstendelig kan beslutningsprosessen bli.

Som samfunnsvitenskapelig forsker med fokus mer på menneskene enn på skogen, har jeg egen interesse av å få innsikt i sameie blant personlige skogeiere. Til tross for de vansker de mange skogeierne måtte by på med hensyn til for eksempel skogbruksaktørers arbeid for å informere, motivere og aktivere, betrakter jeg nemlig også det store antallet personlige skogeiere som en ressurs, om enn en pr. i dag til dels sovende ressurs. Jo flere

Hvermansen-skogeiere det finnes, jo flere kan snakke skogen og skogbruk frem og opp (Follo 2007). Og videre, jo flere Hvermansen-skogeiere det er, jo flere av dem er det i den norske såkalte ”allmennheten”. Å ha et bredt grunnlag i allmennheten kan være en fordel for skogbruket all den stund det er i denne allmennheten skogbruket i alle fall delvis må hente legitimitet for sin virksomhet. Det store antallet skogeiere er en til dels sovende ressurs så lenge de mange ikke er aktiverte for å delta i fremsnakkingen av skogen og skogbruket. For meg som samfunnsvitenskapelig forsker er det enda en grunn til at jeg er interessert i de sameiende skogeierne. I internasjonal forskningslitteratur er det varierende praksiser med hensyn til hvordan en teller antall skogeiere. Eksempelvis kan hver eier i sameier bli telt med fra enkelte land, mens vi da ikke gjør det med tall fra Norge. Det vanskeliggjør en sidestilling av tallene for de respektive landene. Videre er det, men da for meg som forsker med et kjønnspektiv, av interesse å vite antallet ”ekstra” skogeiere vi får ved å inkludere flere enn sameienes referanseperson. Ettersom skogbruket har vært en mannsdominert næring og skogbruk et domene for fortrinnsvis menn (eksempelvis Follo 2008), er det lett å hypotetisere at det er en mann som er valgt som referanseperson hvis personer av begge kjønn står som formelle eiere. Det innebærer en mulighet for at det finnes flere kvinnelige skogeiere enn hva vi frem til i dag har kjent til.

Notatet og dets datagrunnlag er finansiert av prosjektet ”Økt verdiskaping i Nordlandsskogbruket” og Norsk senter for bygdeforskning (Bygdeforskning). Prosjektet ”Økt verdiskaping i Nordlandsskogbruket” har finansiert selve uttaket av tallene fra SSB. De oppgir følgende grunn for en slik støtte:

Eierstrukturen er en av flere faktorer som hindrer at mer av potensialet i kystskogbruket utløses. Det gjelder både hogspotensialet og aktivitetsnivå i skogbruket generelt. Det er lite tallmateriale tilgjengelig, særlig når det gjelder sameier. Vi synes at analyse av slik data kan bidra til bedre innsyn i eierstrukturen i kystskogbruket og Nordlandsskogbruket. (Fylkesmannen i Nordland 2010)

Bygdeforsknings bidrag til notatet er at jeg som ansatt har brukt min fritid til arbeidet med sameie-dataene og til å føre notatet i pennen. Bygdeforskning har i tillegg stilt med forskningsmessig infrastruktur, og institusjonen har også betalt opptrykking av notatet.

Notatet er først og fremst en presentasjon av tall rundt sameie. Fordi det ikke er noen finansiering av analyse- og skrivearbeidet, har jeg ikke funnet det mulig å bruke mye tid på kommentering og diskusjon. Nordland fylke har fått en spesiell plass gitt fylkets vesentlige bidrag til finansieringen.

Opplysninger om tallmaterialet

SSB hentet ut sameie-tallene i desember 2010, og tallene er gjeldende for utgangen av 2009. På det tidspunktet var det i alt 119 968 skogeiendommer i Norge med minst 25 dekar produktivt skogareal. Antallet skogeiendommer er i endring blant annet fordi registerkvaliteten er forbedret (SSB 2010b s. 4 av 4). På grunn av registerforbedringen blir det vesentlig å ha i mente hvilket tidspunkt tallene er gjeldende for. Notatets sameietall er

gjeldende for det samme tidspunkt som tallene i publikasjonen fra SSB (2010a). Hos SSB kan vi lese:

Ved utgangen av 2009 var det registrert omtrent 120 000 eiendommer med minst 25 dekar produktivt skogareal i Landbru[ks]registeret. Rundt 2 000 av disse eiendommene var eid av staten og andre upersonlige eiere. (SSB 2010a)

Slik SSB her har presentert tallene sine, innebærer det at det var omtrent 118 000 eiendommer eid av personlige skogeiere.

Sameietallene og tallene i SSB (2010a) har sine forutsetninger. Det er skogeiendommer som er utgangspunktet, ikke skogeiere. SSB definerer en skogeiendom som det totale produktive skogarealet en eier eier i en kommune. Skulle det være flere skogeiendommer i samme kommune på skogeiers hånd, blir dette regnet som en eiendom (SSB 2010b). På den andre siden, skulle eieren eie skogeiendom i eksempelvis to kommuner, blir dette statistisk regnet som to eiendommer. Det er ca. 2 000 skogeiere som har skog i flere kommuner (SSB 2010b, T. A. Steinset personlig meddelelse 24.1.11). Statistisk sett vil en da kunne ende opp med forskjellige tall alt etter om utgangspunktet er den statistisk definerte skogeiendommen eller den statistisk definerte skogeieren. Statistisk sett er det ikke noe en-til-en-forhold mellom skogeiendom og skogeier. Og for personlige skogeiere har vi i tillegg en levende person i kjøtt og blod som er ”en” uansett hva den statistiske inngangen er.

SSB kategoriserer skogeierne, men de kan gjøre det på forskjellig vis. I sitatet ovenfor fra SSB (2010a), er det snakk om en engere gruppe som ”upersonlige eiere”. De øvrige blir da ”personlige eiere”. Disse personlige eierne kan imidlertid bli splittet opp i andre kategorier. I publikasjonen ”Landbruket i Norge 2009” (SSB 2010c), med tall fra 2008, er eierne til de da 119 614 eiendommene kategorisert som henholdsvis personlige eiere (kvinner), personlige eiere (menn), upersonlige, dødsbo og uidentifiserte. Eiendommer som er kategorisert som ”dødsbo” må nødvendigvis ha en forhistorie som personlig eide eiendommer ettersom eiendommer eid av upersonlige eiere ikke kan bli dødsbo. Også de ”uidentifiserte” er i utgangspunktet fra de personlig eide eiendommene. ”Uidentifiserte” som kategori er nemlig etablert fordi SSB ikke finner kobling til likningskommune for noen eiendommer med personlig eier, og de uidentifiserte har da også stort sett vært knyttet til inntektsstatistikk (T. A. Steinset personlig meddelelse 7.2.11).

De to foregående avsnittene peker på det faktum at det er av betydning hvordan SSB går inn i tilgjengelige registre for å finne tall. Her er det eksemplifisert ved: (1) Hva de går etter når de går inn (eiendom/eier), og (2) i hvilken rekkefølge hva gjøres (når skjer en oppsplitting av de personlige eierne). Sameietallene er etablert ved at SSB gikk inn i Landbruksregisteret, hentet ut opplysninger om ”skogeiendom” uansett om det var upersonlig eller personlig eid eiendom, og uansett om de personlige eide i andre høve ville kunne ha blitt kategorisert som ”dødsbo” eller ”uidentifisert”. Med andre ord er alle eiendommer i utgangspunktet med. Deretter gikk SSB til matrikkelen. Fordi

koblingsnøkkelen til matrikkelen var kommune/gårdsnummer/bruksnummer/underfeste-nummer, ble alle eiendommer koblet. Fra matrikkelen hentet SSB en fil som inneholdt opplysninger om antall eiere pr. eiendom, og det er dette som gir sameietallene presentert i dette notatet. SSB har ikke definert eiendommer som er eid av ektefeller som sameier, og disse kommer i tillegg til sameietallene notatet i hovedsak opererer med. Hvorvidt ektefelle-sameiene er inkludert i tallene notatet presenterer, skal gå frem av presentasjonen.

I notatets sameietall vil det kunne være noen få eiendommer/sameier som er telt to (eller flere) ganger fordi eiendommen(e) ligger i flere kommuner. Videre er det ikke noe ved etableringen av disse sameietallene som gjør at en sameiende skogeier i kjøtt-og-blod ikke også kan eie annen skogeiendom i eneeie.

Selv om tall, også statistisk etablerte tall, fremstår som ”harde fakta” rett og slett fordi de er tall, er det alltid en viss unøyaktighet og mangel inkludert. Gitt dette velger SSB å avrunde tall fordi det gir et bedre bilde av nøyaktigheten (T. A. Steinset personlig meddelelse 24.1.11).

Sameie i Norge generelt

Det totale antall sameide skogeiendommer i Norge i 2009 er 10 190. Det gir at 8 prosent av alle eiendommene (119 968≈120 000) er i sameie, det være seg som upersonlig eller personlig eide. Tas også ektefelle-sameiene med, øker antallet med 10 620¹ og prosentandelen sameier til 17 prosent. En kan legge merke til at det er flere ektefelle-sameide eiendommer enn øvrige sameide eiendommer.

På side 5 har jeg påpekt at en i norsk statistikk, løselig sagt, setter en eier pr. eiendom. La oss med utgangspunkt i sameietall se hvor mange skogeiere det er som ikke blir regnet med gitt denne praksisen. De 10 190 sameiede skogeiendommene fordeler seg på 230 i upersonlig eie og 9 960 i personlig eie. For de i upersonlig eie kan vi, ifølge SSB (T. A. Steinset personlig meddelelse 24.1.11), sette 300 eiere som ikke er inkludert. De 9 960 sameide eiendommene i personlig eie har 32 340 eiere. Med gjeldende praksis er en eier for hver eiendom inkludert, og det gir 22 380 ikke-inkluderte eiere. Når det gjelder ektefelle-sameiene, er en ektefelle i ekteparet inkludert gitt gjeldende praksis. Antallet ikke-inkluderte blir da det samme som antallet ektefelle-sameier. Oppsummerer vi dette, får vi følgende tall for ikke-inkluderte:

fra upersonlig eide sameier	300
fra personlig eide sameier	22 380
<u>fra ektefelle-sameier</u>	<u>10 620</u>
Totalt	33 300

---

¹ Avrundet tall.

Antallet sameier og antallet sameiende skogeiere gir at antallet skogeiere øker sterkt sett i forhold til det antallet vi får når det settes en eier pr. skogeiendom: Fra 120 000 eiere (jf. SSB 2010a) til 153 300 eiere. Dette er en økning på 28 prosent. En fornemmelse av proporsjonene til disse 33 300 skogeierne som vanligvis ikke inngår i norsk skogbruksstatistikk, kan vi få ved å se på fylkesfordelingen for eiendommer (tabell 4). Settes en eier pr. eiendom, har de tre fylkene med flest eiendommer, Hedmark, Oppland og Nordland, til sammen 32 013 eiere. Det vil si ca. tusen færre enn de ikke-inkluderte. Fylkene Hedmark, Oppland, Buskerud, Akershus og Oslo har på sin side til sammen bare ca. tusen flere (34 472). Av alle skogeierne som ikke medregnes gitt norsk statistisk praksis, er 33 000 personlige eiere.

Sameie ut fra eierkategori

Den store majoriteten av sameide skogeiendommer er i personlig eie. Av de 10 190 sameiene er det, som tidligere omtalt, bare 230 i upersonlig eie. De personlig eide sameiene utgjør 98 prosent av sameiene. Denne dominansen forsterkes ytterligere hvis vi tar inn ektefelle-sameiene². Andelen sameier i personlig eie utgjør da 99 prosent.

Har så personlig eide eiendommer større eller mindre tendens til sameie enn upersonlig eide? I dette spørsmålet mener jeg det er mer korrekt å inkludere ektefelle-sameiene enn å utelate dem. Det fordi ekteskap er et høyst relevant aspekt for livssituasjonen for personlige skogeiere, og da også for personlig eierskap som fenomen. Dette gir at vi får 20 580 (9 960 + 10 620) sameide eiendommer i personlig eie. La oss her holde oss til 120 000 som det totale antallet skogeiendommer, og at fordelingen er 118 000 i personlig eie og 2 000 i upersonlig eie (jf. SSB 2010a). Da utgjør de 20 580 sameide eiendommene i personlig eie 17 prosent av eiendommene i personlig eie. På sin side utgjør de 230 sameide eiendommene i upersonlig eie 12 prosent av eiendommene i upersonlig eie. Vi skal senere se at den større tendensen til sameie hos personlig eide eiendommer går sammen med en tendens til å ha høyere antall eiere pr. sameie.

Sameie ut fra størrelseskategori

Fordeles sameiene i Norge etter størrelseskategori (tabell 1), finner vi at antallet sameier synker med økende eiendomsstørrelse. Det eneste som skaper et mulig brudd i dette mønsteret, er sameiene med upersonlige eiere i størrelseskategorien 5 000-19 999 dekar. Imidlertid er forskjellen mellom størrelseskategorien under og over så liten (10) at forskjellen kan skyldes SSBs avrundingsregler. At det er færre sameier jo større eiendommene er, er ikke overraskende ettersom det også er færre eiendommer jo større de er.

---

² Ektefelle-sameiene ville ha vært definert som personlig eide hvis de hadde vært inkludert i SSBs sameie-tall.

Tabell 1: Skogeiendommer og -sameier (upersonlig og personlig eie), etter størrelseskategori, 2009

Areal produktiv skog (dekar)	Eiendommer i alt	Sameier i alt	Sameier med upersonlige eiere	Sameier med personlige eiere
25-99	37 444	3 780	90	3 690
100 - 249	32 963	2 900	60	2 840
250 - 499	21 689	1 620	30	1 590
500 - 999	15 358	1 070	30	1 040
1 000 - 1 999	7 839	500	10	490
2 000 - 4 999	3 476	240	10	230
5 000 - 19 999	966	70	0	70
20 000 eller mer	233	20	10	10
N	119 968	10 200	240	9 960

Kilde: Spesialkjøring Statistisk sentralbyrå.

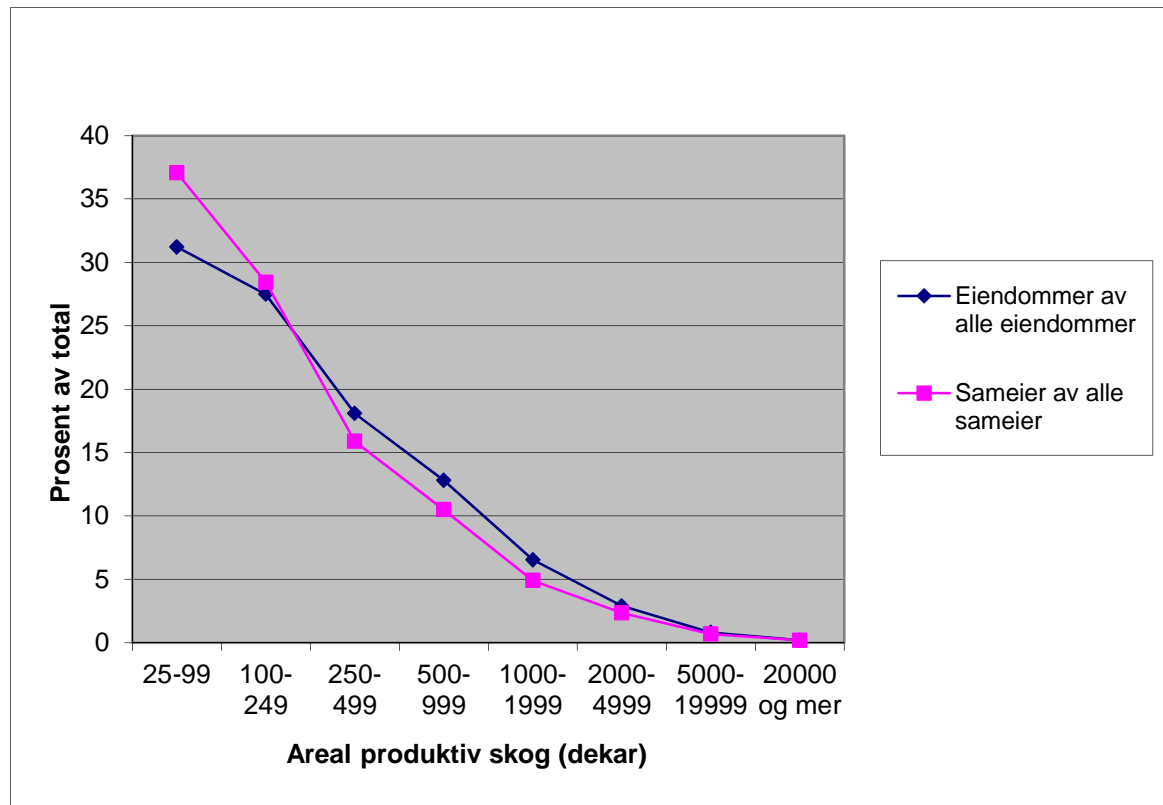
”Eiendommer i alt” inkluderer upersonlig og personlig eide eiendommer.

Ektefelle-sameie ikke inkludert.

Avrunding til nærmeste 10 for hver størrelseskategori gir N:10 200 sameier i alt (ikke 10 190) og N:240 sameier med upersonlige eiere (ikke 230).

Ser vi på antallet sameier i alt i størrelseskategorien i forhold til antall skogeiendommer i samme kategori, finner vi en u-fordeling: De to minste og den største størrelseskategorien har større tendens til sameie enn de i midten. 10 prosent av alle eiendommene i 25-99-kategorien er sameier, 9 prosent av de i 100-249-kategorien, og 9 prosent av de i kategorien for 20 000 dekar eller mer. Laveste andel har eiendommene som er 1 000-1 999 dekar med 6 prosent. De øvrige fire kategoriernes andeler er på 7 prosent.

I figur 1 går det frem at den aller minste størrelseskategorien har de fleste eiendommene, de fleste sameiene, samt at kategorien har en større tendens til sameie enn de øvrige størrelseskategoriene. Denne gangen manifesterer den større tendensen til sameie seg ved at størrelseskategorien er den som har størst forskjell mellom andel av alle sameiene (37 prosent) og andel av alle eiendommene (31 prosent). Forskjellen på 6 prosentpoeng går visuelt frem av gapet mellom figurens to linjer for denne størrelseskategorien.

Figur 1: Skogeiendommer og -sameier av landets totale, etter størrelseskategori, 2009

Kilde: Spesialkjøring Statistisk sentralbyrå.

I ”alle eiendommer” er upersonlig og personlig eide eiendommer inkludert.

Sameietall inklusive sameier i upersonlig og personlig eie, eksklusive ektefelle-sameie.

Sameie ut fra antall eiere

De aller fleste sameiene i Norge har mellom to og fem eiere (jf. tabell 2). Denne kategorien for antall eiere utgjør med sine 9 280 sameier 91 prosent av sameiene totalt. Som det går frem av tabell 2, har samtlige sameier eid av upersonlige eiere 2-5 eiere. I de to kategoriene med mer enn fem eiere, er det bare sameide eiendommer med personlige eiere.

Tabell 2: Skogsameier (upersonlig og personlig eie), etter antall eiere, 2009

	Sameier i alt	Sameier med upersonlig eiere	Sameier med personlige eiere
2-5 eiere	9 280	230	9 050
6-10 eiere	730	0	730
Mer enn 10 eiere	180	0	180
N	10 190	230	9 960

Kilde: Spesialkjøring Statistisk sentralbyrå.

Eiendommer med minst 25 dekar produktivt skogareal.

Ektefelle-sameie ikke inkludert.

Jeg har tidligere påpekt at en større tendens til sameie hos personlig eide eiendommer går sammen med en tendens til å ha høyere antall eiere pr. sameie. Dette viser seg i tabell 2

ved at det bare er personlig eide sameide-eiendommer som har mer enn fem eiere. Det viser seg imidlertid også ved det gjennomsnittlige antallet eiere pr. sameie. For sameiene med upersonlige eiere er det gjennomsnittlig 2,3 eiere pr. sameie, for de med personlige eiere er gjennomsnittet 3,2 eiere pr. sameie. Tas ektefelle-sameiene med i de personlig eide, noe som trekker ned gjennomsnittet ettersom det her bare er to eiere, har fremdeles de personlig eide i gjennomsnitt flere eiere. Da er gjennomsnittet 2,6 eiere pr. sameie.³

Ser vi på hvordan gjennomsnittlig antall eiere fordeler seg hos personlig eide sameide eiendommer etter produktivt skogareal (tabell 3), er det eiendommer med 5 000-19 999 dekar som har størst gjennomsnitt: 4,4 eiere pr. sameie. Lavest gjennomsnitt har de med 20 000 dekar og mer, og hadde det ikke vært for denne størrelseskategorien, hadde vi igjen sett en u-fordeling (se side 10).

Tabell 3: Skogsameier i personlig eie, antall eiere og gjennomsnittlig antall eiere pr. sameie, etter størrelseskategori, 2009

Areal produktiv skog (dekar)	Antall sameier	Antall eiere	Gjennomsnittlig antall eiere pr. sameie
25-99	3 690	12 290	3,3
100 - 249	2 840	9 250	3,3
250 - 499	1 590	4 870	3,1
500 - 999	1 040	3 270	3,1
1 000 - 1 999	490	1 540	3,1
2 000 - 4 999	230	780	3,4
5 000 - 19 999	70	310	4,4
20 000 eller mer	10	30	3,0
N	9 960	32 340	

Kilde: Spesialkjøring Statistisk sentralbyrå.
Ektefelle-sameie ikke inkludert.

Sameie og fylkene

Som det går frem av tabell 4, er det Nordland fylke som klart har flest sameier i alt (1 490) med Troms som en like klar toer (1 290). Hedmark har tredje flest sameier, men da med mer enn 300 færre (950). Lavest antall sameier har Finnmark med sine 60 og Vestfold med sine 180. Når det gjelder bare de upersonlig eide sameide eiendommene, varierer dette for fylkene mellom 0 og 30 stykker. De upersonlig eide sameiene ”klumper” seg ikke sammen i en eller et par fylker, og det er altså ikke noen fylker som skiller seg særlig sterkt ut fra hverandre. En kan imidlertid legge merke til at de fire fylkene som ikke har noen sameier med upersonlige eiere, også er de fylkene som har færrest sameier i alt. Finnmark og

³ Gjennomsnittstallene er fremkommet slik: (i) $(230 + 300)$ eiere på 230 sameier, (ii) $32\,340$ eiere på $9\,960$ sameier, (iii) $(32\,340 + 2 \times 10\,620)$ eiere på $(9\,960 + 10\,620)$ sameier.

Vestfold er allerede nevnt, så kommer Sogn og Fjordane og Østfold. På den andre siden av skalaen befinner igjen Nordland seg med 30 sameier med upersonlige eiere, det samme som Oppland — som har fjerde størst antall sameier i alt. For øvrig er det, i og med den relativt jevne fordelingen mellom fylkene når det gjelder de upersonlig eide sameide eiendommene, de personlig eide som er bestemmende for fordelingen mellom fylkene av landets sameier i alt.

Tabell 4: Skogeiendommer og -sameier (upersonlig og personlig eie), etter fylke, 2009

Fylke	Eiendommer i alt	Sameier i alt	Sameier med upersonlige eiere	Sameier med personlige eiere
Østfold	5 220	290	0	290
Akershus og Oslo	5 250	410	20	390
Hedmark	11 059	950	20	930
Oppland	10 757	790	30	760
Buskerud	7 406	720	10	710
Vestfold	3 607	180	0	180
Telemark	6 507	620	10	610
Aust-Agder	4 318	340	10	330
Vest-Agder	5 459	540	20	520
Rogaland	4 655	350	10	340
Hordaland	8 732	640	10	630
Sogn og Fjordane	6 172	270	0	270
Møre og Romsdal	8 203	570	10	560
Sør-Trøndelag	7 477	400	20	380
Nord-Trøndelag	6 220	300	20	280
Nordland	10 197	1 490	30	1 460
Troms	8 205	1 290	20	1 270
Finmark	524	60	0	60
N	119 968	10 210	240	9 970

Kilde: Spesialkjøring Statistisk sentralbyrå.

”Eiendommer i alt” inkluderer upersonlig og personlig eide eiendommer.

Eiendommer med minst 25 dekar produktivt skogareal.

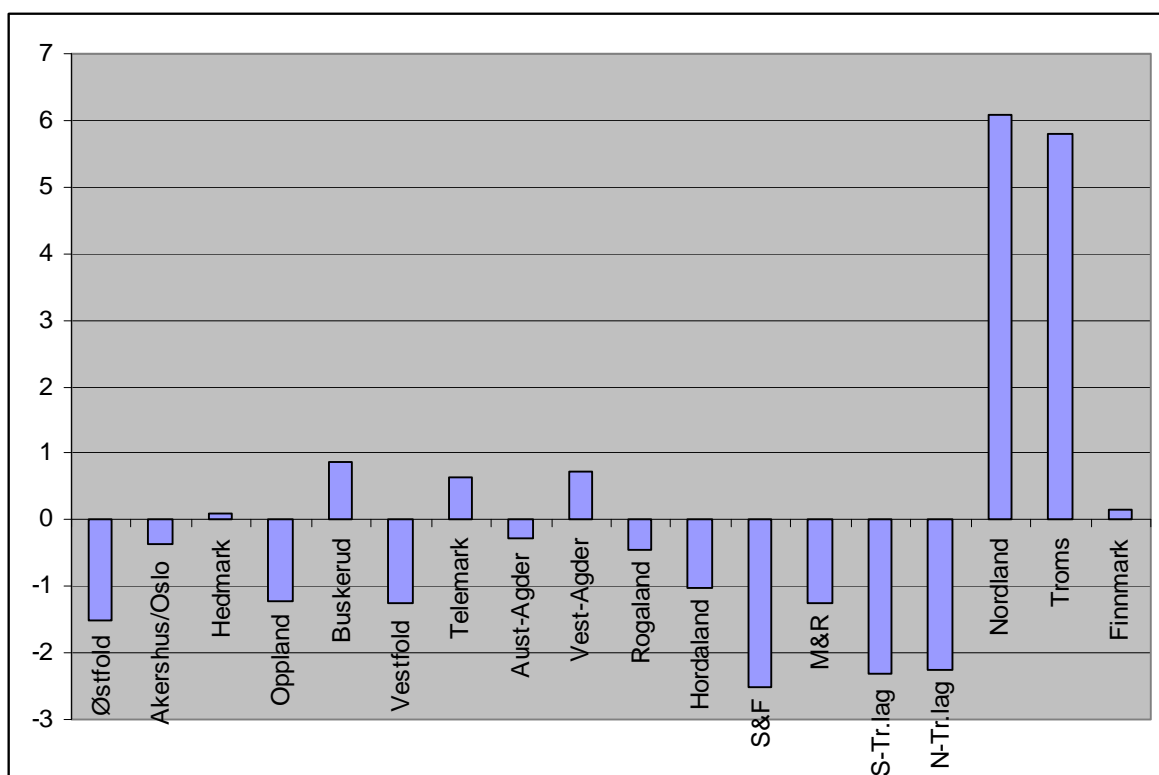
Ektefelle-sameie ikke inkludert.

Avrunding til nærmeste 10 for hver fylkeskategori gir N:10 210 sameier i alt (ikke 10 190), N:240 sameier med upersonlige eiere (ikke 230) og N:9 970 sameier med personlige eiere (ikke 9 960).

Ser vi på andelen det enkelte fylket har av landets sameier i alt gitt tallene i tabell 4, har Nordland og Troms henholdsvis 15 prosent og 13 prosent. Disse to nabofylkene har da til sammen 28 prosent av alle skogeiendommene eid i sameie. Også de tre fylkene som kommer på de neste plassene, er lokalisert i nærheten av hverandre. Hedmark (9 prosent), Oppland (8 prosent) og Buskerud (7 prosent) har til sammen 24 prosent av landets sameide skogeiendommer. Disse tre fylkene har altså mindre andel til sammen enn hva de to i

Nord-Norge har. Ettersom det her også er snakk om skogstrøk versus skogreisningsstrøk, kommer de forvaltningsmessige utfordringer som eventuelt måtte ledsage sameierskap i tillegg til de vansker skogsreisningsstrøk har når det gjelder skogbruksmessig infrastruktur, fravær av skogbrukskultur etc.

Andelen det respektive fylket har av landets sameier er ikke lik andelen fylket har av landets skogeiendommer. Differansen mellom disse to settene av andeler er presentert i figur 2. Det er syv fylker som har større andel av landets sameier enn hva de har av landets skogeiendommer, og Nordland og Troms skiller seg klart ut. Begge fylkene har ca. 6 prosentpoeng større andel av sameiene enn hva de har andel av eiendommene. Blant de fylkene som har mindre andel av sameiene enn de har andel av skogeiendommene, er det Sogn og Fjordane som har størst differanse.

Figur 2: Differanse mellom andel skogsameier og andel skogeiendommer av landets totale, etter fylke, 2009. Prosentpoeng

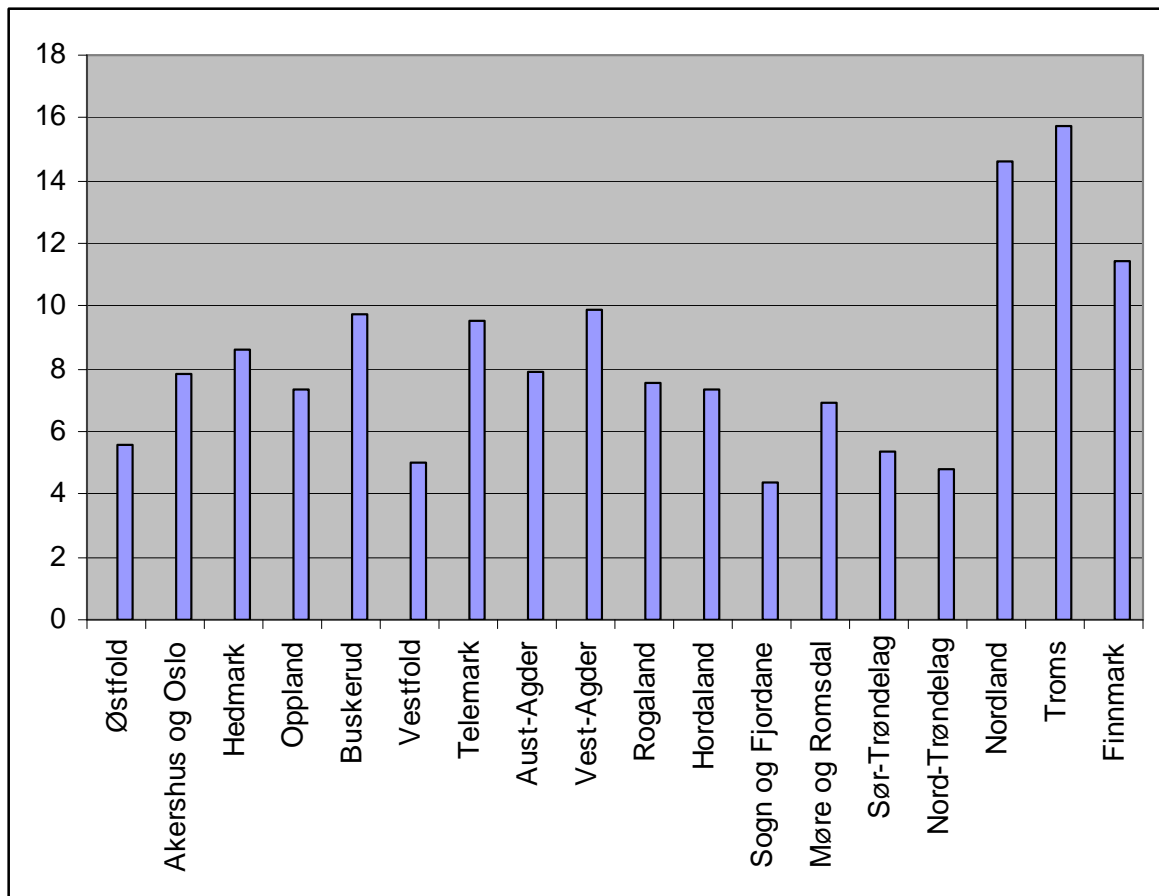
Kilde: Spesialkjøring Statistisk sentralbyrå.

Sameietall inklusive sameier i upersonlig og personlig eie, eksklusive ektefelle-sameie.

Upersonlig og personlig eide eiendommer med minst 25 dekar produktivt skogareal.

Fylkene har forskjellig antall sameier, forskjellig antall skogeiendommer og også forskjellig tendens til å ha sameie. Dette reflekteres i figur 2, men manifesterer seg også i figur 3 som viser hvor stor andel det respektive fylkets sameier utgjør av fylkets skogeiendommer i alt. Troms er da det fylket som har sterkest tendens: ca. 16 prosent av fylkets skogeiendommer er i sameie. Nordland har ca. 15 prosent av sine eiendommer i sameie. Det fylket som har færrest sameier (60) og skogeiendommer (524), har tredje

største tendens til å ha sameie: I Finnmark er ca. 11 prosent av skogeiendommene i sameie. Sogn og Fjordane har lavest andel med ca. 4 prosent.

Figur 3: Skogsameier av skogeiendommer i alt, etter fylke, 2009. Prosent

Kilde: Spesialkjøring Statistisk sentralbyrå.

Sameietall inklusive sameier i upersonlig og personlig eie, eksklusive ektefelle-sameie.

Upersonlig og personlig eide eiendommer med minst 25 dekar produktivt skogareal.

Ser vi bare på sameier eid av personlige eiere (tabell 5), og da på eiere og deres antall, er det igjen Nordland som befinner seg øverst med sine 5 160 sameiere. Fylket har 560 flere sameiere enn Troms som har nest flest. Nordland er ikke langt unna å ha dobbelt så mange sameiere som det fylket som har tredje flest eiere: Hedmark med 2 610 eiere. Nordland og Troms har til sammen 30 prosent av alle landets personlige sameiere, og de to fylkenes respektive andel (16 prosent og 14 prosent) står i en særklasse i forhold til de øvrige fylkene. Det er imidlertid Akershus og Oslo og Rogaland som har det høyeste gjennomsnittet for antall eiere pr. sameier: 3,9 skogeiere. Gjennomsnittet for Troms er nest høyest (3,6 eiere) og Nordland har sammen med Møre og Romsdal tredje høyest (3,5 eiere). Det laveste gjennomsnittet har Hedmark og Sør-Trøndelag med 2,8 skogeiere pr. sameie. Det er det relativt høye gjennomsnittlige antallet personlige eiere pr. sameie hos Nordland og Troms, som gjør at de to fylkene tar en større skjerv av landets personlige sameiere (30 prosent) enn hva de to fylkene har av alle skogeiendommene eid i sameie det være seg om de er personlig eller upersonlig eid (28 prosent) (se side 13).

Tabell 5: Skogsameier i personlig eie, antall eiere, andel eiere av landets eiere, og gjennomsnittlig antall eiere pr. sameie, etter fylke, 2009

Fylke	Antall sameier	Antall eiere	Fylkets andel eiere av landets eiere, prosent	Gjennomsnittlig antall eiere pr. sameie
Østfold	290	850	3	2,9
Akershus og Oslo	390	1 530	5	3,9
Hedmark	930	2 610	8	2,8
Oppland	760	2 240	7	2,9
Buskerud	710	2 170	7	3,1
Vestfold	180	540	2	3,0
Telemark	610	1 810	6	3,0
Aust-Agder	330	980	3	3,0
Vest-Agder	520	1 560	5	3,0
Rogaland	340	1 330	4	3,9
Hordaland	630	2 060	6	3,3
Sogn og Fjordane	270	790	2	2,9
Møre og Romsdal	560	1 940	6	3,5
Sør-Trøndelag	380	1 060	3	2,8
Nord-Trøndelag	280	920	3	3,3
Nordland	1 460	5 160	16	3,5
Troms	1 270	4 600	14	3,6
Finnmark	60	200	1	3,3
	N(9 970)	N(32 350)	101%	For Norge: 3,2

Kilde: Spesieltkjøring Statistisk sentralbyrå.

Eiendommer med minst 25 dekar produktivt skogareal.

Ektefelle-sameie ikke inkludert.

Avrunding til nærmeste 10 for hver fylkeskategori gir N:9 970 sameier (ikke 9 960) og N:32 350 eiere (ikke 32 340).

Et spesielt blikk på Nordland

Trekker vi ut tall for Nordlands del av det jeg har presentert tidligere i dette notatet, finner vi:

- Antall skogeiendommer i alt: 10 197 (tredje flest i landet).
- Antall sameier i alt: 1 490 (flest i landet).
- Fylkets andel sameier av landets sameier i alt: 15 prosent (størst andel av alle fylker).
- Differansen mellom andelen av landets sameier i alt og landets eiendommer i alt: Ca. 6 prosentpoeng (størst forskjell av alle fylker).
- Ca. 15 prosent av fylkets eiendommer i alt er i sameie (nest størst andel av alle fylker).
- Antall personlige eiere i sameie: 5 160 (flest i landet).

- Fylkets andel personlige sameiere av landets personlige sameiere: 16 prosent (størst andel av alle fylker).
- Gjennomsnittlig antall eiere til fylkets sameier i personlig eie: 3,5 eiere (tredje høyest gjennomsnitt av fylkenes gjennomsnitt).

Som ovenfor oppsummert, har Nordland ca. 15 prosent av sine eiendommer i sameie. Tas også ektefelle-sameiene med, et tall som for Nordlands del er 660⁴, har Nordland 21 prosent av sine eiendommer i sameie.

Antallet ektefelle-sameier i Nordland er under halvparten av antallet fylket har av øvrige sameier (1 490). Dette står i motsetning til landet generelt hvor ektefelle-sameiene var flere enn landets øvrige sameier. Nordland fylkes ektefelle-sameier utgjør 6 prosent av landets ektefelle-sameier. Ettersom fylkets andel av landets sameier for øvrig (i personlig og upersonlig eie) var på 15 prosent, ser vi at fylket trekker i retning av større innslag av disse to øvrige typene sameie jeg har operert med i notatet.

Fordeles Nordlands personlig eide sameide eiendommer etter størrelseskategorier (tabell 6), går det frem at fylket har flest sameier i den minste: 540 sameier. De utgjør 37 prosent av fylkets sameier i personlig eie. Andelen reduseres med økende eiendomsstørrelse. Den største forskjellen mellom størrelseskategoriene kommer etter nest minste kategori: Spranget mellom 100-249 dekar og 250-499 dekar er på 15 prosentpoeng. I forhold til landsfordelingen viser tabell 6 at Nordlands fordeling trekker mer i retning av de minste størrelseskategoriene: Nordlands andel i kategorien 100-249 dekar er 2 prosentpoeng høyere enn Norges andel.

---

⁴ Avrundet tall.

Tabell 6: Skogsameier i personlig eie, antall sameier i Nordland, andel sameier av totalen for Nordland og Norge, etter størrelseskategori, 2009

Areal produktiv skog (dekar)	Antall sameier i Nordland	For Nordland, andel sameier av fylkets sameier, prosent	For Norge, andel sameier av landets sameier, prosent
25-99	540	37	37
100 - 249	450	31	29
250 - 499	240	16	16
500 - 999	150	10	10
1 000 - 1 999	60	4	5
2 000 - 4 999	10	1	2
5 000 - 19 999	0	0	1
20 000 eller mer	0	0	0
	N(1 450)	99%	100%

Kilde: Spesialkjøring Statistisk sentralbyrå.

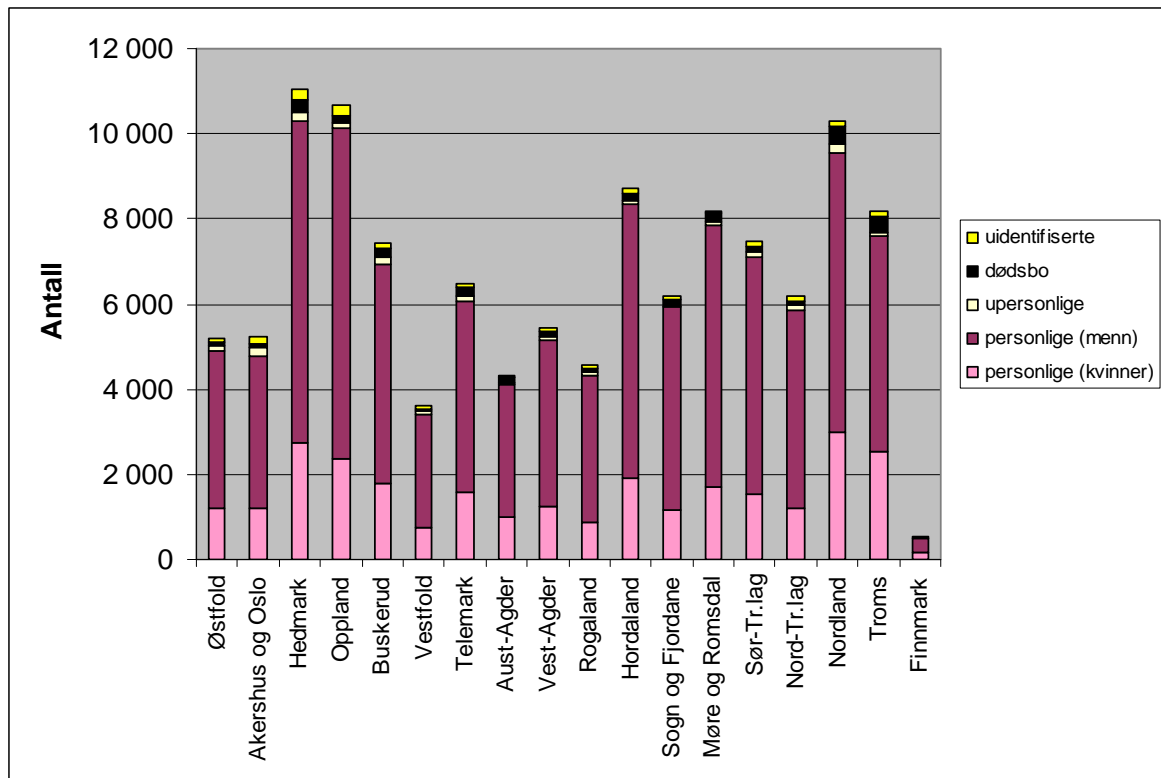
Ektefelle-sameie ikke inkludert.

Follos avrunding til nærmeste 10 for hver størrelseskategori gir N:1 450. SSBs avrunding for Nordlands totaltall gir N:1 460. Ved andelsberegningen er 1 460 benyttet.

Nordland — en utfordrende eiendoms- og eiersituasjon

Denne gjennomgangen av opplysninger rundt sameier har styrket min antakelse om at Nordland fylke har en utfordrende eiendoms- og eiersituasjon. ”Utfordrende” for de som skal informere, motivere og aktivere skogeierne til skogbruksaktivitet.

Min opprinnelige antakelse om vanskelig eiendoms- og eiersituasjon var basert på to sett av opplysninger: De små eiendommene i fylket og dødsboene. I 2008 hadde Nordland 10 281 skogeiendommer (SSB 2009, 2010c), og 62 prosent av eiendommene hadde under 250 dekar produktivt skogareal. Når det gjelder dødsbo, er dødsbo en eierkategori. I figur 4 er fordelingen for samtlige eierkategorier inkludert for samtlige fylker. Av Nordlands 10 281 eiendommer er 412 dødsbo. Dette er flest dødsbo av samtlige fylker, Troms har nest flest med 392 dødsbo. Til sammenlikning har Hedmark som har flest eiendommer (11 030) 275 dødsbo, og Oppland med nest flest eiendommer (10 656) 188 dødsbo. Det vil alltid være en del dødsbo. Det følger av at eiere dør, og antallet dødsbo i et fylke til enhver tid kan da igjen være knyttet til alderssammensetningen blant de personlige eierne.

Figur 4: Skogeiendommer etter fylke og type eier, 2008 (etter SSB 2010c)

At små eiendomsstørrelser kan være utfordrende for de som ønsker å få til skogbruksaktivitet, underbygges ved forskning og statistikk som viser sammenheng mellom økende størrelse på det produktive skogarealet og eksempelvis økt interesse for og kunnskap om skogbruk, og oftere hogst og større inntekt fra skogen (Amdam m.fl. 2000, Blekesaune 2005, Follo m.fl. 2006, Statistisk sentralbyrå 2006, Størdal m.fl. 2006, Vennesland m.fl. 2006). Sameierskap på sin side kan innebære vansker med å ta forvaltningsbeslutninger fordi mange eiere er involvert i beslutningsprosessen. Disse vanskene er formodentlig mest aktuelle i forbindelse med sameier som ikke er ektefelle-sameier. Dødsbo vil kunne være utfordrende hvis dødsboene vedvarer over tid uten at ny eier kommer til. Nordlands utfordringer er også grunnet i at fylket har så mange skogeiere og at det er et skogreisningsstrøk.

Jeg blir ytterligere forsterket i antakelsen om at Nordland har en utfordrende eiendoms- og eiersituasjon, når jeg ser tall for ubebodde landbrukseiendommer (Flemsæter m.fl. 2011). Nordland er det fylket i landet som har det klart største antallet av ubebodde landbrukseiendommer⁵, og Nordland har 16 prosent av landets 34 510 landbrukseiendommer uten fast bosetning. Videre utgjør Nordlands ubebodde landbrukseiendommer hele 40 prosent av alle landbrukseiendommene i fylket. Også dette er størst andel av samtlige fylker. Jeg reiser her den hypotesen at det er en sammenheng mellom fravær av bosetning og fravær av skogbruksaktivitet.

⁵ Bare landbrukseiendommer med bolighus er inkludert.

Ettersom tallene presentert i dette notatet er hentet fra forskjellige datasett, kan tallene ”krysse” hverandre. Eksempelvis kan sameier være inkludert i dødsbo, dødsbo inkludert i sameier, og sameier og dødsbo også være inkludert i de ubebodde eiendommene. Dermed behøver ikke situasjonen å være så utfordrende som notatet tilkjenner. Jeg vil derfor anbefale Nordland fylke å foreta en gjennomgang av eiendoms- og eiersituasjonen hvor slik kryssing av tall ikke forekommer.

Referanser

- Amdam, J., J. Barstad og G. M. Olsen (2000). *Kvifor skal vi avverka skog? Om årsaker til manglande skogavverking på Vestlandet*. Forskningsrapport 40. Volda, Høgskulen i Volda, Møreforskning Volda.
- Blekesaune, A. (2005). *Tabellrapport fra en undersøkelse om eiere av skog i Trøndelag*. Rapport 4/05. Trondheim, Norsk senter for bygdeforskning.
- Flemsæter, F., O. Storstad og A. Kroken (2011). *Det handler om følelser. En utredning om ubebodde landbrukseiendommer*. Rapport 3/2011. Trondheim, Norsk senter for bygdeforskning.
- Follo, G. (2007). *Ordenes makt og skogens synlighet*. Kronikk i Nationen 12.11.07.
- Follo, G. (2008). *Det norske familieskogbruket, dets kvinnelige og mannlige skogeiere, forvaltningsaktivitet — og metaforiske forbindelser*. Dr.polit-avhandling. Doktoravhandling ved NTNU 2008:173. Trondheim, NTNU.
- Follo, G. (2011). “Factors influencing Norwegian small-scale private forest owners’ ability to meet the political goals.” *Scandinavian Journal of Forest Research*. Først publisert 30.3.11 på iFirst.
- Follo, G., M. Forbord, R. Almås, A. Blekesaune og J. F. Rye (2006). *Den nye skogeieren. Hvordan øke hogsten i Trøndelag?* Rapport 1/06. Trondheim, Norsk senter for bygdeforskning.
- Fylkesmannen i Hedmark, Fylkesmannen i Oppland, Hedmark fylkeskommune og Oppland fylkeskommune (2008). *Strategi for skog- og tresektoren i Hedmark og Oppland 2008-2011*. Utgiversted ikke oppgitt, utgiver ikke oppgitt.
- Fylkesmannen i Nordland (2010). *Søknad om midler – Norsk senter for bygdeforskning*. Brev til Bygdeforskning datert 30.11.10.
- <http://www.kystskogbruket.no> (2011). *Kystskogbruket*. Hentet 2.6.11 fra http://www.kystskogbruket.no/temaside.cfm?ID_kanal=2
- <http://www.oppland.no/skogstrategi> (2011). *Skog- og trestrategien rulleres i 2011*. Hentet 2.6.11 fra <http://www.oppland.no/no/skogogtrestrategi/Nyhetsarkiv-2008/Skogstrategien-rulleres-i-2011/>
- Landbruks- og matdepartementet (2007). *Norwegian Forests*. Hentet 15.8.08 fra http://www.regjeringen.no/Upload/LMD/Vedlegg/Brosjyrer_veiledere_rapporter/Norwegian_Forests_2007.pdf
- Landbruks- og matdepartementet (2010). *Prop. 1S (2010-2011). Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak) for budsjettåret 2011*.

- Prosjekt Kystskogbruket (2008). *Melding om kystskogbruket*. Steinkjer, Prosjekt Kystskogbruket.
- Statistisk sentralbyrå (2006). *Landbruksundersøkinga 2004. Skogbruk*. NOS D 341. Oslo-Kongsvinger, Statistisk sentralbyrå.
- Statistisk sentralbyrå (2009). *Skogbruk, strukturstatistikk, 2008, 'Størst hogstaktivitet i Buskerud'*. Hentet 17.9.09 fra <http://www.ssb.no/stskog/main.html>
- Statistisk sentralbyrå (2010a). *Skogbruk, strukturstatistikk 2009. Færre skogeiendommer med hogst for salg*. Hentet 23.9.10 fra <http://www.ssb.no/stskog/main.html>
- Statistisk sentralbyrå (2010b). *Om statistikken*. Hentet 23.9.10 fra <http://www.ssb.no/stskog/om.html>
- Statistisk sentralbyrå (2010c). *Landbruket i Norge 2009*. Oslo-Kongsvinger, Statistisk sentralbyrå.
- Stortingsmelding nr. 39 (2008-2009). *Klimautfordringene – landbruket en del av løsningen*.
- Størdal, S., G. Lien og S. Baardsen (2006). *Skogeiernes beslutningsatferd*. ØF-rapport nr. 22/2006. Lillehammer, Østlandsforskning.
- Vennesland, B., K. Hobbestad, T. Bolkesjø, S. Baardsen, H. F. Hoen, J. Lileng og J. Rolstad (2006). *Skogressursene i Norge 2006. Kunnskapsdokument i arbeidet med en ny nasjonal strategi for økt avvirkning*. Ås, Norsk institutt for skog og landskap.